

DE BLOEIPERIODE DER VEENDAMMER HYPOTHEEKBANK

De Veendammer Hypotheekbank is een naam die menig verzamelaar van oude Nederlandse effecten bekend in de oren klinken. In het navolgende verhaal kunt U lezen hoe de bank ontstond en tot bloei kwam. Aan alles komt een einde, ook aan goede tijden. Maar daarover hopelijk later meer In de 19e eeuw bloeide in Veendam de scheepsbouwindustrie. Toen de zeevaart eisen begon te stellen, die niet langer op de hellingen aan de "wijken" konden worden vervuld, wist men tijdig de bakens te verzetten.

Er verrezen talrijke aardappelmeel- en strokartonfabrieken die van Veendam een belangrijke agrarische nijverheidsstreek maakten. Zo rond de eeuwwisseling kende Veendam bovendien een zeer welvarende boerenstand.

Het was in deze omgeving en tegen deze achtergrond dat in november 1905 de N.V. "Veendammer Hypotheekbank" werd opgericht.

Op 15 november werd de Koninklijke goedkeuring verkregen en reeds in december van hetzelfde jaar namen de werkzaamheden een aanvang. Het aanvangskapitaal van een half miljoen gulden, verdeeld in aandelen van f 1000,—, was vlot bijeen gekregen. Er bestond zoveel animo voor, dat niet meer dan twee aandelen per gegadigde konden worden toegewezen.

De 248 aandeelhouders van het eerste uur, waarvan we mogen aannemen dat ze allemaal uit Veendam of naaste omgeving kwamen, had den alle vertrouwen in de toekomst. Enkele maanden na de oprichting noteerden de aandelen al 120 %.

In 1906 kwam het wereldje van de hypotheekbanken in beroering:

"Malversaties, gepleegd in eene Hollandsche instelling met tot dien tijd hoogst betrouwbaaren naam, deden de koersen der pandbrieven algemeen belangrijk dalen ...".

Uiteraard verminderde de vraag naar pandbrieven (waarmee een hypotheekbank haar werkkapitaal opbouwt) terstond. Toch had men aan het einde van het eerste boekjaar voor een bedrag van f 349.900,— aan pandbrieven in omloop, de omstandigheden in aanmerking genomen zeker geen slecht resultaat. Dat men de zaken serieus aanpakte bleek uit het selectiebeleid: van de 240 hypotheekaanvragen in het eerste jaar werden er maar liefst 112 geweigerd. Tot het werkterrein behoorde niet alleen de provincie Groningen, want men had na een jaar alleen in Brabant en Zeeland nog geen hypotheeken uitstaan.

Het hoogste bedrag van een lening lag beneden de f 30.000,—. Met name in de eerste bestaansjaren werd bij voorkeur hypotheek verleend met landerijen als onderpand, omdat het risico daarop veel lager was dan dat op gebouwde eigendommen. De Eerste Wereldoorlog had weinig invloed op het economische leven in de veenkoloniale streken van Noord-Nederland. De bloei van landbouw en industrie, en daarmee die van de Veendammer Hypotheekbank hield aan.

Tussen 1915 en 1920 vermeerderde het bedrag aan uitstaande pandbrieven met meer dan f 8 miljoen netto. Gedurende die tijd werd er per week voor gemiddeld 43.000 gulden aan pandbrieven geplaatst.

In 1919 stond de bank uit Veendam bovenaan de lijst van netto-geplaatste pandbrieven van de hypotheekbanken in Nederland. In 1906 was de Veendammer Hypotheekbank nog nummer 52 op die lijst!

De zaken werden inmiddels al niet meer alleen vanuit Veendam gedaan want er waren bijkantoren geopend in Leeuwarden en Amsterdam. Het aandelenkapitaal groeide mee, hoewel de kring van aandeelhouders zich nauwelijks uitbreidde. Het dividendbedrag dat in 1906 1 % bedroeg, werd elk jaar een procent hoger, zodat in 1920 een dividend van 15 % kon worden uitgekeerd.

Kortom alles ontwikkelde zich voorspoedig toen in 1919 besprekingen werden gevoerd met het bestuur van de Noord-Nederlandsche Hypotheekbank te Groningen over een eventuele overname.

De zaak werd reeds op 19 april van dat jaar beklonken, toen op een buitengewone algemene vergadering van aandeelhouders het voltallige bestuur van de Groningse bank aftrad, en alle commissarissen en directeurs van de Veendammer Hypotheekbank gezamenlijk hun plaats innamen. De overgenomen bank trad niet in liquidatie maar bleef zelfstandig bestaan. Beide bedrijven "werden nu nauwer aan elkaar verbonden langs parallel loopende wegen". Eind 1919 had de overgenomen bank voor ongeveer vijf miljoen aan pandbrieven uitstaan. Van de "Veendammer" was toen voor ruim 12 miljoen gulden aan pandbrieven in omloop.

Het bovenstaande artikel is gebaseerd op een uit 1920 daterende uitgave van "Neerlands Welvaart", die A.J. Bothenius Brouwer geheel wijdde aan de Veendammer Hypotheekbank. Hierin staat uiteraard niets over de ondergang in 1928.

Wie informatie kan aandragen voor een vervolgartikel wil ik verzoeken contact met mij op te nemen. Mijn telefoonnummer is 01722-5125 Naschrift: de in dit artikel genoemde malversaties hebben waarschijnlijk betrekking op de Hollandsche Hypotheekbank te Amsterdam. Deze zaak kwam in december 1905 aan het licht.

Naschrift: de in dit artikel genoemde malversaties hebben waarschijnlijk betrekking op de Hollandsche Hypotheekbank te Amsterdam. Deze zaak kwam in december 1905 aan het licht

S.A. Schoustra

Uit: V.V.O.F. Mededelingenblad Zevende jaargang Nr. 3 van september 1985, blz. 3 t/m 5.